Westergo

LANDSCHAPSTYPEN DOOR DE TIJD

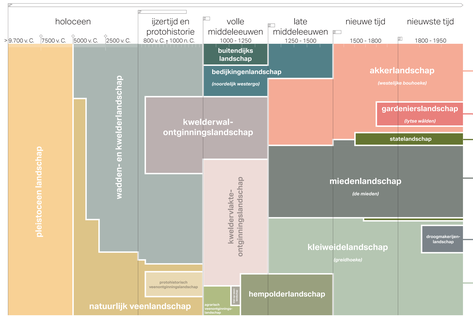

LANDSCHAPSTYPENKAARTE

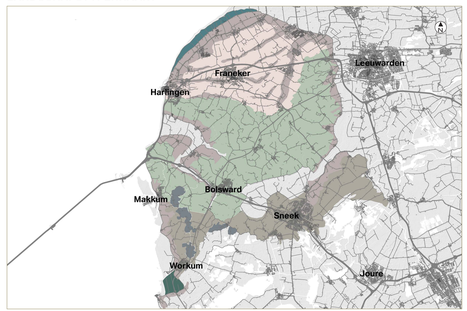

opdrachtnemers:

Landschapsbeheer Friesland

mede mogelijk gemaakt door:

stimuleringsfonds creatieve industrie

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

met medewerking van:

It Fryske Gea

Stichting Landschap Noordwest Friesland

provinsje fryslân
provincie fryslân

Friese milieu federatie

staatsbosbeheer

LANDSCHAPSELEMENTEN

	elementen	structuren
pleistoceen landschap	- smeltwaterdalen - beekdalen - beekeren - dekzandwelvingen - dekzandlagten - kalkeemgronden	1. **nederzettingsstructuur:** n.v.t. 2. **landgebruik:** n.v.t. 3. **verkaveling:** n.v.t. 4. **wegenstructuur:** n.v.t. 5. **beplanting:** n.v.t. 6. **reliëf:** natuurlijke laagten (beekdalen) en welvingen (dekzandruggen)
natuurlijk hoogveenlandschap	- hoogveerkoepels - veenriviertjes - kustvenen - meerstallen - broekbossen	1. **nederzettingsstructuur:** n.v.t. 2. **landgebruik:** n.v.t. 3. **verkaveling:** n.v.t. 4. **wegenstructuur:** n.v.t. 5. **beplanting:** n.v.t. 6. **reliëf:** hoogveerkoepels (natuurlijk)
wadden- en kweklderlandschap	- kreken - prielen - wad- en slikplaten - wadgeulen - kwelderwallen - kweldervlakten	1. **nederzettingsstructuur:** n.v.t. 2. **landgebruik:** n.v.t. 3. **verkaveling:** n.v.t. 4. **wegenstructuur:** n.v.t. 5. **beplanting:** n.v.t. 6. **reliëf:** kweldervallen, geulen en kreekruggen (natuurlijk)
protohistorisch veenontginningslandschap	- veentepen - opstrekkende veensloten/greppels - veenakkers - huisplaatsen - bochtige veenriviertjes	1. **nederzettingsstructuur:** wellicht alleen huisterpen 2. **landgebruik:** wei- en akerland 3. **verkaveling:** rechtlijnige opstrekkende (rand)veenontginningen (overal verdwenen) 4. **wegenstructuur:** onbekend 5. **beplanting:** onbekend 6. **reliëf:** veentepen (cultuurhistorisch)
agrarisch veenontginningslandschap	- opstrekkende kavelsloten - zijl- en achterkaden (leidijken) - veerakkers - spieën (verkavelingstype voor restveen) - kerken - kloosters	1. **nederzettingsstructuur:** lineaire veenontginningsdorpen 2. **landgebruik:** wei- en hooiland (extensief); (veer)akkers 3. **verkaveling:** regelmatig opstrekkende (stroken)verkaveling 4. **wegenstructuur:** natuurlijke en gegraven waterwegen 5. **beplanting:** grotendeels boomloos, wel oeverbegroeiing 6. **reliëf:** veerkussens (natuurlijk); zijl- en achterkaden (cultuurhistorisch)
kwelderwalontginningslandschap	- terpen - akkers met dijkjes (wâlgen) - dobben - kerken - kloosters - ossengangen - moederpolders	1. **nederzettingsstructuur:** lineaire- en radiale terpdorpen 2. **landgebruik:** wei- en akerland 3. **verkaveling:** radiaire- en vrij regelmatige blokverkaveling 4. **wegenstructuur:** onverharde paden en vroege polderdijken 5. **beplanting:** misschien een aantal bomen op terp 6. **reliëf:** kweldervallen (natuurlijk); terpen (cultuurhistorisch)
kweldervlakte-ontginningslandschap	- vaarten - polderdijken - zijlen - kloosters - uitlvoeren - Schelsteen	1. **nederzettingsstructuur:** radiale terpdorpen/vlaknederzettingen 2. **landgebruik:** wei- en hooiland 3. **verkaveling:** onregelmatige blokverkaveling 4. **wegenstructuur:** bochtige waterwegen/dijken (greidhoeke); redelijk rechtlijnig infrastructuur (noordelijk westergo) 5. **beplanting:** grotendeels boomloos, wel oeverbegroeiing 6. **reliëf:** kwelderachtig reliëf (natuurlijk); dijken (cultuurhistorisch)
buitendijks landschap	- opslibbingen - kreken - prielen - kegen - legen	1. **nederzettingsstructuur:** n.v.t. 2. **landgebruik:** (waarschijnlijk) weiland 3. **verkaveling:** waarschijnlijk grotendeels onverkaveld 4. **wegenstructuur:** onbekend 5. **beplanting:** boomloos 6. **reliëf:** waarschijnlijk alleen kwelderachtig reliëf (kreekruggen)
bedijkingenlandschap *(noordelijk westergo)*	- zeedijken - uitwateringssluizen (zijlen) - lichte kleigronden - kolken - kerken - uithoven	1. **nederzettingsstructuur:** gehuchten 2. **landgebruik:** wei- en akkerbouw 3. **verkaveling:** vrij regelmatige blokverkaveling 4. **wegenstructuur:** vrij rechte landweggetjes en dijken 5. **beplanting:** grotendeels boomloos 6. **reliëf:** kwelderachtig reliëf (natuurlijk); dijken (cultuurhistorisch)
klei-op-veenlandschap	- vaarten - opstrekkende kavelsloten - meerten - bochtige sloten - kerken	1. **nederzettingsstructuur:** n.v.t. 2. **landgebruik:** wei- en hooiland 3. **verkaveling:** opstrekkende verkaveling en blokstrokenverkaveling 4. **wegenstructuur:** waterwegen zoals vaarten 5. **beplanting:** n.v.t. 6. **reliëf:** dijken (cultuurhistorisch)
hempolderlandschap	- hemdijken - zijlen - bochtige kavelsloten - rechte kavelsloten - kerken - vaarten	1. **nederzettingsstructuur:** laat-ofstakelijk terpdorpen 2. **landgebruik:** weiland 3. **verkaveling:** onregelmatige blok- en opstrekende verkaveling 4. **wegenstructuur:** bochtige (hemdijken en vaarwegen 5. **beplanting:** grotendeels boomloos 6. **reliëf:** dijken (cultuurhistorisch)
miedenlandschap *(de mieden)*	- hooiwegen - rechte kavelsloten - dobben - kloosters - vaarten - molens	1. **nederzettingsstructuur:** verspreid liggende boerderijen/states 2. **landgebruik:** wei- en hooiland; later ook akerland 3. **verkaveling:** fijnmazige strokenverkaveling 4. **wegenstructuur:** rechte/kronkelende wegen, dijkjes en vaarten 5. **beplanting:** grotendeels boomloos 6. **reliëf:** kwelderbeken (natuurlijk); dijkjes en greppels (cultuurhistorisch)
kleiweidelandschap *(greidhoeke)*	- terpen - knipkleigronden - bochtige kavelsloten - greppeltjesland (met o.a. leiers) - kerkepaden - slaperdijken - vaarten	1. **nederzettingsstructuur:** radiale- en blokvormige terpdorpen 2. **landgebruik:** weiland 3. **verkaveling:** onregelmatige, radiaire blokverkaveling 4. **wegenstructuur:** bochtige vaarten, dijken en overhardе wegen 5. **beplanting:** bomen rond dorpen 6. **reliëf:** kwelderachtig reliëf (natuurlijk); terpen en greppeltjesland (cultuurhistorisch)
droogmakerijenlandschap	- ringdijken - ringvaarten - rechte kavelsloten - poldermolens - gemalen - duikers	1. **nederzettingsstructuur:** verspreide boerderijen 2. **landgebruik:** weiland 3. **verkaveling:** zeer rechtlijnige opstrekende (polderverkaveling 4. **wegenstructuur:** rechte polderwegen 5. **beplanting:** erfbeplanting 6. **reliëf:** ringdijken en greppels (cultuurhistorisch)
statelandschap	- states (herenhuizen) - ijskeldertuinen - omgrachtingen - boomgaarden - bomenlanen - moestuinen	1. **nederzettingsstructuur:** verspreide boerderijen 2. **landgebruik:** wei- en akerland (landerij); boomgaarden en moestuinen (state/stemme) 3. **verkaveling:** landerijen in opstrekende verkaveling 4. **wegenstructuur:** kronkelende/rechte lanen richting state 5. **beplanting:** veel erfbeplanting (sitrzenfloraj en laanbomen 6. **reliëf:** hoogteverschil tussen omgrachting en tuin (natuurlijk)
akkerlandschap *(westelijke bouhoeke)*	- kerken - rechte kavelsloten - vaarten - kranige percelen - lichte kleigronden - terpen	1. **nederzettingsstructuur:** lineaire terpdorpen; later steden 2. **landgebruik:** voornamelijk akerland 3. **verkaveling:** vrij regelmatige blokverkaveling 4. **wegenstructuur:** kronkelende/rechte wegen over kweldervwal 5. **beplanting:** bomen langs wegen en rond dorpen 6. **reliëf:** kwelderwallen (natuurlijk); terpen en bolle akkers (cultuurhistorisch)
gardenierslandschap *(lytse wâlden)*	- eiterensingels - boomgaarden - windsingels - moestuinen - gardenierswoningen - doodlopende weggetjes	1. **nederzettingsstructuur:** terpdorpe en verspreide boerderijen 2. **landgebruik:** akerland en boomgaarden 3. **verkaveling:** blok- en strokenverkaveling 4. **wegenstructuur:** vrij rechte doodlopende weggetjes 5. **beplanting:** singels en boomgaarden 6. **reliëf:** kwelder- en oeverwallen (natuurlijk)

1935	1970	2020	DOOR DE JAREN tendens van 1935 tot 2020
			Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 nieuwe waterwegen en sommige oude waterwegen rechtgetrokken of verdwenen.
			Tussen 1935 en 1970 begin schaalvergroting perceelen. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting doorgezet (restteert weinig van oude verkavelingsstructuur).
			Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 pogingen tot vergrotende samengevoegd (aantal bochtige perceelsloten verdween).
			Rijft min of meer gelijk. Culturen kwelderovorms.
			Tussen 1935 en 1970 begin schaalvergroting perceelen. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting doorgezet (restteert weinig van oude verkavelingsstructuur).
			Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 nieuwe (dwars)vaart en weg plus schaalvergroting perceelen.
			Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 sommige percelen vergroot/samengevoegd of herverkaveld (aantal bochtige perceelsloten verdween).
			Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting perceelen (fijnmazige miedpercelen plus doodlopende hooiwegen verdween).
			Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 perceelen vergroot/samengevoegd of herverkaveld.
			Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 veel perceelen vergroot.
			Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 landgoed zuidelijke uitbreiding plus snelweg nabij terrein zichtbaar.
			Tussen 1935 en 1970 begin schaalvergroting perceelen. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting doorgezet en sommig microreliëf geëgaliseerd.
			Tussen 1935 en 1970 geleidelijke afname hooggelegende perceelscheidingen (voornamelijk eiterensingels). Tussen 1970 en 2021 gardenierslandschap verdwenen door komst glastuinbouwcomplex.

VANDAAG EN TENDENS

kernkwaliteiten | opgaven | uitdagingen

ALGEMENE TENDENSEN

Toename hittegolven (toename verdamping) | Toename wateroverlast (toename (piek)neerslag) | Zeespiegelstijging | IJsselmeerspiegelstijging (gekoppeld aan zeespiegel) | Toename verzilting van IJsselmeerwater | Problemen met oppervlaktewaterlozing onder vrij verval | Kansen van schoon grondwater | Aandachtspunt is aanwezigheid van bepaalde zware metalen | Grondwaterstanddaling (in klei en veen, veelal gecompenseerd door "meedalende" bodem) | Vergrijzing en krimp op het platteland, afname beroepsbevolking | Voorzieningen en vitaliteit onder druk | Afname biodiversiteit | Intensievere hoogrenderende teelten als bollen en lelies | Intensivering veehouderij | Toename woningbouw (ook in het buitengebied) | Nieuwe bedrijventerreinen | Toenemend ruimtebeslag voor opwek van duurzame energie | Wensen voor integreren natuur en landbouw | Meer ruimte voor het natuurlijke watersysteem | Ruimtelijke ordening gebiedsgericht aanpakken | ...

(De romte diele, 2020)
(Grondwateratlas Fryslân, 2020)

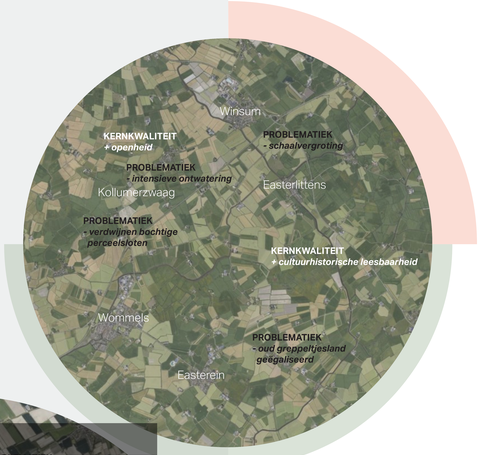

DRAFT